

PO DARAJ...

str. 6

Z „MARIŠKO“

V

LJUBLJANO

str. 7

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 17. maja 2001 **Leto XI, št. 10**

Budimpešta – Monošter

Na vrhu odlični odnosi – v praksi nekoliko drugačni

Prejšnji teden so se od Budimpešte do Monoštra odvijali dogodki, ki so povezani tudi s položajem naše slovenske skupnosti.

8. maja je Budimpešto obiskal zunanji minister R Slovenije Dimitrij Rupel, 8. in 9. maja je potekalo v Monoštru 6. zasedanje madžarsko-slovenske manjšinske mešane komisije, 10. maja so Porabje obiskali člani komisije Državnega zbora R Slovenije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu.

Med enodnevnim obiskom v Budimpešti sta slovenskega zunanjega ministra sprejela - ob njegovem madžarskem kolegu Jánosu Martonyiju - tudi madžarski predsednik Ferenc Mádln in obrambni minister János Szabó.

Na ministrskem srečanju je tekla beseda tudi o položaju pripadnikov madžarske manjšine v Sloveniji in slovenske manjšine na Madžarskem. Na dnevnem redu je bilo tudi vprašanje financiranja slovenskega radia v Monoštru. Gospod Rupel je dejal, da je to vprašanje treba rešiti, in to s pomočjo strokovnjakov.

János Martonyi je napovedal, da se bo konec leta odprl novi mejni prehod pri

Zapisek sta podpisala državna sekretarka Magdalena Tovornik in vodja Urada za Zamejske madžare Tibor Szabó.

Verici. Dodal je, da se bo nadaljevalo posodabljanje ostalih mejnih prehodov na madžarsko-slovenski meji. V Budimpešti so potrdili, da bosta železniško progo, ki neposredno povezuje obe državi, 16. maja odprla madžarski in slovenski premier Viktor Orbán in Janez Drnovšek.

8. in 9. maja je v Monoštru v Slovenskem domu potekalo 6. zasedanje madžarsko-slovenske manjšinske mešane komisije, ki spremlja uresničevanje Sporazuma o zagotavljanju posebnih pravic

slovenski narodni manjšini na Madžarskem in madžarski narodni skupnosti v Sloveniji. Sporazum sta Slovenija in Madžarska podpisali leta 1992. Slovenski del komisije je vodila državna sekretarka Magdalena Tovornik, vodja Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu, madžarski del pa Tibor Szabó, predsednik urada za zamejske Madžare.

Na zasedanju, ki je tokrat bilo dvanajsturno, so se mnenja najbolj razhajala pri naslednjih točkah dnevnega reda: reševanje finan-

čnega položaja porabskih narodnostnih šol z majhnim številom učencev, zagotovitev sredstev za delovanje Radia Monošter ter za kulturni dom v Lendavi.

O položaju slovenskega radia je državna sekretarka Tovornikova povedala:

»Veliko časa in veliko vztrajnosti slovenske strani smo namenili Radiu Monošter, ki se je rodil in je deloval ves ta čas s pomočjo sredstev, ki jih je zagotavljala Slovenija. S takšnim stanjem seveda ne moremo nadaljevati, prav

tako pa ni računati na uspeh na osnovi predlogov, ki jih ponuja madžarska stran. To pomeni, naj bi radio dobival sredstva na javnih razpisih.

Slovenska stran meni, in veseli nas, da je vsaj del tega zapisan tudi v zapisniku, da mora R Madžarska priskrbeti proračunska sredstva, stalna sredstva za financiranje radia. Naj pripomnim, da Slovenija to (v primeru prekmurskih Madžarov) počne že skoraj 45 let v neprimerno večji količini sredstev.

Za leto 2001 je bil dosežen dogovor, da bo madžarska vlada proučila, kako iz proračuna, ki je seveda že sprejet, vendarle zagotoviti enkratni znesek, ki bo omogočal obstoj in delovanje Radia Monošter. Za naslednja leta pa naj bi se ta sredstva vključila v proračun Državne slovenske samouprave.«

Le upamo lahko, da na uresničitev priporočil komisije ne bo potrebno dolgo čakati, kajti v tem primeru se lahko zgodi, da bo Radio Monošter nehal oddajati.

Ne da bi se to zgodilo prav na 1. obletnico njegovega delovanja.

M. Sukič

Kaj bi Slovenec brez harmonike, petja, plesa

„Kaj bi Slovenec brez harmonike,
kaj Slovenec bi brez petja, plesa,
dolgčas je brez pesmi in plesa
naj se sliši naša pesem
naj se sliši prek meja
naj zvedo, da tukaj vedno
dobra volja je doma.“

„Ljudska pesem in ples je vrednota, ki ima trajno ceno in globok pomen za kulturo vsakega naroda, je odsev naše duševnosti, je lepota, zaradi katere je življenje lažje, polnejše in prijetnejše. Pesem in ples so vesele oči, je kruh, je solza na licu, je nasmeh, je stisk roke, je srce, če ga imaš.“

S tejni lejpimi, toplimi rečami nam je vcejlak do srce staupila gospa Suzana Balek, predsednica KUD Šalovci. S tejni je odprla Območno srečanje folklornih skupin v Šalovcih.

Ljudske pevke iz Števanovec

Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, Območna izpostava Murska Sobota, že dudji lejt organizira revije (müvészeti szemle) za vse prekmurske pa porabske amaterske kulturne skupine. 6. majuša so leko pokazali svojo znanje goslardje, folklorne skupine pa ljudske pevke. Na veseldja glavnoga organizatora se je telko skupin zgiasilo, ka so ji na dva tala razdelili, en tau se je nota pokazo v Gradi, drugi tau pa v Šalovci, gde nas je KUD že tretjo leto prijazno sprejelo, goraprijelo. Bilau je vsevtjüper 12 skupin,

Laci Korpič in ženski kvartet

med njimi domanja, moščanska, bogojinska, gornjepetrovska pa dvej romski folklorni skupini pa beznovske, soboške, števanovske, monoštirske ljudske pevke, Laci Korpič z ženskim kvartetom pa črne-lavski tamburaški kvartet. Že s toga se leko vidi, ka za dneva smo leko preživeli. Vejndar so mi eštja lampa tü oprejte ostale, tak sam mogla gledati pa poslojšati, nej ka bi kaj zamidila. Düša se mi je vcejlak pomirila, sam gratala karažna, dobre vole, najbolje pa ponosna (büške) na kulturne vrejdnosti Slovencov pa na vse lidi, steri se tröjdijo, naj se ta vrejdnost, lepota ohranita.

Nastopajoči so bili tak vözrik-tani, vözravnjani v svoji nošaj, ka bi je leko vöpostavili v izložbe (kirakat). Tak plesalci kak goslarge pa pevke so z düšom pa srcaum dali naprej svoje zanimive, z indašnji časov erbane naute, plese. Takšnoga reda mi furt tau na pamet pride, ka so naši starci, predniki

Ljudske pevke iz Monoštra

buma nej živelj zaman. Kakoli, ka so meli težko, srmaško življenje, so si döjn vzeli zavole časa, ka so ustvaurili svoje plese, pesmi, s sterimi si gnesden leko predstavimo njivi svejt. Vse skupine so bile redno pripravlene, tröjdile so se, naj se njim najbaugše, najlepše po-

sreči nastop. Tau smo svederali gledalci z velkim ploskom, selektor pa s pohvalnimi rečami, od steroga so mentorji skupin dobili dobre nasvete, tanače za eštja baugše rezultate, delo. Med mentorji moram omejniti gospau Marijo Rituperjevo, glasbeno pedagoginjo, stera je mejla 5 skupin na reviji, med njimi dvej iz Porabja. Čestitamo!

Vsi, steri smo bili v Šalovci, smo zadobili takšno lepo doživetje, ka se nam je düša za döjdi čas napunila z lepoto, z veseldjom. Zatau se zahvalimo pa iskreno čestitamo vsejm nastopajočim.

Ob tej priliki se štja gnauk s spoštanjau zahvalim v imeni porabski kulturni skupin tak Skladi v Murskoj Soboti, kak KUD v Šalovci, ka smo leko bili taum, gde smo takšen čüdivito lejpi den leko preživeli.

K. Fodor

Panonski slikar, ENDRE GÖNTÉR

4. maja se je Monoštru v Slovenskem kulturno-informativnem centru odprla razstava Andreja Göntérja iz Murske Soboti. Umetnik je študiral na pedagoški akademiji v Mariboru, kjer je diplomiral na oddelku za likovni pouk pri prof. Lukdviku Pandurju in Maksu Kavčiču. Leta 1987 je bil sprejet v Zvezo društev slovenskih likovnih umetnikov, od leta 1992 je član Društva likovnih umetnikov Prekmurja in Prlekije.

Ob otvoritvi njegove razstave v Monoštru je navzoče pozdravil direktor Zavarovalnice Triglav, Območne enote v Murski Soboti, gospod Rudi Cipot.

»Sodelovanje naše Zavarovalnice s Porabjem traja že nekaj let in pomoč preko donatorstev in sponzorstev krepi

in oživlja znanstva med ljudmi na obeh straneh meje. Meja je zelo zanimiva in dinamična. Na Madžarskem živi

jo porabski Slovenci, v Sloveniji živijo Madžari. Ni naključje, da se v Monoštru Slovencem predstavlja umetnik, ki je po narodnosti Madžar in živi na slovenskem. Spostovanje in razumevanje drugačnosti omogoča boljše sodelovanje in dviga kvaliteto našega življenja,« je dejal gospod Cipot.

Strokovno predstavitev umetništva Andreja Göntérja je opravil Franc Obal, ravnatelj Galerije v Murski Soboti.

»V najnovejših slikah, ki so nastale v zadnjih dveh letih, se pravi na koncu drugega tisočletja, torej v času, ko se izteka tisoča obetnica ustalit-

ve Madžarov v Panonski nižini, se ponovno obudijo podobe slikarjevih občutij in predstav o tem času, o dejanjih ob prehodu iz poganstva v kršanstvo ... O tem nam govorijo njegove slike z motivi prvotnih bivališč nomadov, narejenih iz upognjenih kolov, prepletenih z vejevejem, znotraj katerih se čuti magična moč njihovega stvaritelja, velikega šamana...«

Razstava Andreja Göntérja je na ogled do 23. maja.

M. S.

Papiri pripovedajo

Ivanova kapejla in ves na Gorenjom Siniki

Inda svejta, v 18. stoletju, so kapejlo na Gorenjom Siniki povečali, cerkev so zgradili. Tistoga ipa so najšli eden kamen, na šterom je bila napisana letnica 1377. S toga vejmo, ka je na Gorenjom Siniki že tistoga leta bila kapejla, posvečena Svetoma Ivani Krstiteľi. V tom kapejli so bole samo mlajše krstili, meše so nej držali. Tü so venak krstili mlajše z Dolenjoga Sinika tö, ka sta Gorenji pa Dolenji Sinik bila edna ves do 1387. Istoga leta je v stari papiraj zapisano ime *Ivanove vesi* (Ivánfalva). Ta ves je venak bila tam, gde je gnes Melekinu vreje (madž. János-hegy). Če dobro poslušate guč tisti lidaj, šteri eške gnesnaden tam živijo, leko na pamet vzemete, ka malo ovak gučijo, kak tisti, šteri živijo v dolini, kauli cerkve. Na cerkvi zvüna so 1756-oga leta *sončno uro* (napóra) meli. Leta 1601 so ze *protestantskoga predikatora* meli v vesi, lüstvo je tö moglo prejkstaniti v kalavinsko, sledik lüteransko vöro. Tau njim je zapovödo zemelski gospaud.

Na sveti den leta 1640 so oprvim prišli Törki v ves. Šestdeset lüdi so taodgnali in robstvo. Nisterne so bujli tö. Pet starejši možakov so po pauti nazaj poslali z valasom, ka če za 15 dni nedo podložni Turkom, te cejlo ves zaničaju.

Na siničkom potoki je bil *mlin* na edno kolau že leta 1690. Gda so se Kruci in Labanci (Nemci) bili, so na Gorenjom Siniki tö dostakvara naredili. Požigali so nej, liki so taodgnali 47 mare.

1728-oga leta je živelo na Gorenjom Siniki 31 držin. Njive so bile puno kamenja in ilojce. Dež je té njive dostakrat tázepro, v leti pa so bile veuke siučie. Njive so mogle več kak deset lejt počivati, po tistom so je mogli dvakrat-trikrat gorzorati s štirimi marami. Gorice so tö bile na Gorenjom Siniki, liki trnok lagvo, slabo vino so meli. V gaušci so bili tistoga ipa samo bori, s toga so iže zidali pa s tem so kürili tö.

Šaula je bila l. 1756 iz lesá, mejla je dvej iži, klejt, dvej štali, dvoriške in gračenek. Škonik je biu Ištvan Cuk, šteri je lepau spejvo, dobro znau mlajše včiti pa zvoniti. Zvoniu je zrankma, podnek, večer, k meši pa prauti toči. Če je štoj mrau, té je tö škonik spejvo. Pri meši ali cejli den in cejlo nauč pri mrtveci.

L. 1875 bi 185 mlajšov moglo v šaulo ojtí, pa je samo 76 ojdlo. Stara šaula se je v 1920-i lejtaj vküpporünila, zatok so mogli l. 1925 nauvo zozidati.

Marija Kozar

V četrtek, 10. maja, je bila na povabilo generalnega konzula v Monoštru na obisku v Porabju Komisija Državnega zbora Republike Slovenije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu.

Srečala se je s predstavniki porabskih Slovencev - Zveze Slovencev na Madžarskem in Državne slovenske samouprave. Posebno pozornost je posvetila možnostim sodelovanja na gospodarskem področju. Ogledala si je tudi Slovenski kulturno-informativni center in uredništvo slovenskega radia.

Pucončani v Budimpešti

Na konca apriliša je Slovensko društvo v Budimpešti goste mejlo iz Slovenije, iz vesi Puconci. Na gledališki den je bila pozvana skupina

vek od „lagvoga“ sauseda. Pa kakšni so možki! Z dela nedejo brz domau. Malo v krčmau pa še kam, potejm, naj doma dober baude, ženi

Kakšne vlase so si gor djali pa kak so plesali! No, noge bi malo leko više zdigali, dapa sploy je dobro bilau. Tak ka smo se za en čas vönasmejali.

Čestitamó skupini iz Puconec, želimo naj tadale tak lepau delajo šče dugo-dugo. Radi smo bili, ka so nam živo slovensko materno rejč prinesli v Budimpešto, šteró mi tü fejs pogrešamo.

Tau društvo iz Puconec že duga lejta dela, samo ka se je vsigdar ovak imenovalo. Kulturno turistično društvo je od leta 1997 pa jo uspešno vodi Katica Štefanec. Poleg gledališke skupine še majo recitacijski krožek (szavalökör), ženski zbor, mešani zbor pa knjižnico. Dosti vse pripravljajo, tak tjujarski tečaj, kulturne programe, organizirajo različna predavanja, postavljajo mlaj, majo skupino mladi, rastave itd. Odijo na senje, gde notri pokazejo domače jedi.

Gostom iz Puconec smo ma-

En tau gledalcov

Kulturno-turističnoga društva Puconci. Predsednica toga društva je Katarina Štefanec, skupino pa notri vči Viola Varga. Na tau paut je z igralci prišo župan občine, Ludvik Novak. Skupina nam je notri pokazala igro „Izlet po občini Puconci“.

Na te izlet so šli z avtobusom. Na avtobusi so se ženske in možki pogovarjali. Gda je prišla ena ves, te so staniili, malo dola šli z busa pa notra pokazali, ka vse se leko zgodi na vesi.

Kak na policiji vöspitavljajo grejšnika, tak ka nikam ne pridejo. Če se rodi eden mali, kak ma menje davljajo. Žlato pa znance se vküp pozovejo. Zaman ji je dosta, se ne morejo zglijati. Naslednje dobro bau lejpo slovensko menje. Na vesi se pa leko v tej občini brz özeni. Pride pojep k enomi verti pa išče hčer, ka sta prej ona vküp hodila v šaulo v Lublani. Rada se mata pa je prišo za njo. Samo vert, öce od dejkle, je malo glüpi. Vsigdar drugo odgovarja, kak trbej. No, naslednje donuk vöpride, zakoj je tü pa se ešče prvin leko özeni, kak je sto. Če pa že človek stanüje v kakši vekši zidini pa zgoraj takšnoga sauseda ma, ka ma ponauči z bakanči odi, te si leko küpi male kamaučline, nese gor pa naj s tistimi odi saused, ka ma je bar vöftegne. Naj telko koristi ma člo-

Trezi küpo gvant. Küpo je pa kak mali deklüčini, takšnoga. Gvüšno že samo za takšen mali gvant meo pejnaze. Kak se lejpi redijo možki! Čisto kak pri nas. Še drukerji za fotbal se vküp sfadijo, če vöpride, ka so nej za isto moštvo (csapat). V tej občini šče demokratično taščo majo. Tau je tak, če žena pa mauž delata, doma delo vse na ženo čaka, mož pa rad

Moški kankan

vzema v roke novine pa šte. No, taščo ma tö nej trbej, samo te, če na mesto njega trbej delati, te je tašča dobra pa demokratična.

Vsakši prizor (jelenet) je bi-jo dober. Dosti smo se smejali. Tau pa je šče za nas fejst dobro bilau, ka smo skorok vse razmeli, ka je navekša bilau v prekmurskom narečji. Tak ka je leko vsakšoma žau, sto je nej prišo, ka bi nas malo več leko bilau. No, pa na konci šče tisti možki „kankan“, tau je nika bilau!

lo pokazali tau völkó mesto, te völkí varaš. Vnoči smo se šetali pri Duni. V nedelo smo se pa kaulak pelali po varaši. Bili smo na trgu Herojev, v mestnom parki, pri zdravilnom kopališči Széchenyi, pri Tivolini pa živalskom vrti. Šetali smo se kaulak parlamenta, bili smo v baziliki Sv. Štefana pa na Gradi. Vüпам, da so se naši gostje te kratek čas dobro počutili v Budimpešti.

Irena Pavlič

OD SLOVENIJE...

Referendum o noveli zakona o umetni oploditvi bo 17. junija

Državni zbor je z 31 glasovi proti dvema za 17. junij razpisal naknadni zakonodajni referendum o noveli zakona o zdravljenju neplodnosti in postopkih oploditve z biomedicinsko pomočjo, ki ga je zahtevalo 34 poslancev, predvsem zaradi domnevno sporne določbe, po kateri je umetna oploditev omogočena tudi samskim ženskam brez partnerja, ki bi sicer lahko zanosile po naravni poti. Gre za prvi tovrstni referendum v samostojni Sloveniji. Pred sprejetjem odloka je potekala polemična razprava, in sicer o vprašanjih, ali zakonska novela pomeni grožnjo družini in spreminja vrednote v družbi ali pa odpravlja dosedanjo diskriminacijo žensk, saj uvaja pravico do materinstva vsem ženskam, ne glede na to, ali so poročene ali samske.

Postopek za izvedbo referenduma vodi Republiška volilna komisija, stroške (približno 500 milijonov tolarjev) pa bo pokrili državni proračun. Odločitev na referendumu bo sprejeta, če bo zanjo glasovala večina volivcev, ki so glasovali.

Pet rudarjev izgubilo življenje

Po desetih dneh iskanja je reševalnim ekipam Rudnika Trbovlje Hrastnik 4. maja uspelo najti vse ponesrečene rudarje. Zadnjega ponesrečenega rudarja je v jutranjih urah našla redna delovna ekipa rudarjev jame Ojstro.

Do vdora vode na delovišče je prišlo v torek, 24. aprila, ko je ob 4.40 na odkopno mesto vdrla žitka masa. Desetim rudarjem nočne izmene, ki so bili ta čas na delovišču, se je uspelo pravočasno rešiti. Nato so začeli izvajati varnostne ukrepe, s katerimi bi zagotovili ustrezno zračenje. Ta najnujnejša dela je izvajalo šest rudarjev, ko pa so se umikali, je ob 8.15 na delovišče vdrla 3600 kubičnih metrov redkeje mase.

Reševalcem, ki so nemudoma začeli z iskanjem pogrešanih, je kmalu uspelo najti enega rudarja, ki se zdravi v ljubljanskem Kliničnem centru. Preostalih pet rudarjev je izgubilo življenje.

Lagvo volau vsigdar doma njam

Dostakrat pravijo, ka je z ženskami samo mantranja, če se na pauti srečamo z njimi, gda auto vozijo. Leko ka je dosta taši žensk, stere slabo vozijo, dapa dja edno poznám, stera baukše vozi kak največ moškov. Tau je **Mariš Bokan** iz Števanovec.

• *Vsakši den vas vidim, ka se z autonom pelate. Gnauk krü pripelate, gnauk obed pa dostakrat še mlajše domou vozite. Gda ste se vi navčili auto voziti, ka tak z žlakom vozite?*

trej vesnicaj raztalam. Vsakši drugi den krü vozim v Andovce pa je tak, ka estje mlajše tü domau moram pelati.*

• *Dostakrat vas gledam, ka vi delo tak brž tanapravite, ka se vse praši. Dočas se drugi človek gnauk obrne, dočas ga vi desetkrat okaružite. Kak vi tau delata, kak vi tau ladate?*

»Dja nej samo z autonom, liki pejški tö naglo odim. Dja sam vse batežna, če ne morem delati. Zdjaj od januara

godi.» Pa tak mislim, ka drüši me tü radi majo. Gda z autonom stanem, estje ranč vö ne staupim, dja se jim že smejem. Kakoli njim trbej, dja njim vse pripelam. Zdjaj gda je vrauče, zdjaj edno lado šöra (piva) vsigdar mam znautra v autoni. Nej davnik je v Otkauvci edan človek z

drvami delo, pa gda šör zagledno, včasin tau pravo: »Tebe je pa Baug prineso, ka estje šör maš!» Ka leko, dja vse tanapravim lidam pa z dobro volauv. Nigdar se ne srdim. Dja rada mam nje, oni pa name, tau je tak lopau, nej?»

K. Holec

»Že sam nej tak mlada bila, gda sam se z autonom navčila voziti, ka sam že sedem-trestri lejt stara bila. Dapa tau se je mena že prvin tö vidlo. Sedemnašjet lejt stara sam bila, gda so po vesi samo motorbiciklindja bili. Lošin Pišti je eden čepel emo, s tistim sam se vozila. Dostakrat se mi je benzin dojšo. Te sam domau letejla pa sam s klejti patroli vzela, tistoga sam v motorbiciklin vlejala pa zato üšo. Že te so se mi povidli autondje pa motordje. Zdjaj dvajsti lejt, ka sam naredla izpit (vizsga). Dja sploj rada ravnam auto.

V tabori na künji sam delala pa tam smo dobili eden taši mali kombi, s sterim smo obed vövozili. Niške nej bijo, sto bi ga ravno. Name so nagučavali, naj sedem za volan pa naj pelam. Sprvuga mi je špajсно bilau, dapa zdjaj se mi že bola vidi kak svoj auto. Vsakši den nutra dem v Varaš po obed, ka v

mau sam zazrankoma notra üšla v Varaš po obed, te sam ga kaulak zvozila. Mlajše sam tü domau odpelala. V šauli sam obed vötalala pa sam še čistila tö. Dja se te poznám dobro, če leko delam.*

• *Dobro vas gledati, gda delate, človek volo dobi od vas. Vi ste vsigdar karažni, nikdar ste nej slabe vole?*

»Dja slabo volau vsigdar doma njam. Ka če vö nad lüst-vo trbej titi, te ne morem lagvo volo meti. Dja sam že tü mejla vse kaj lagvoga, dapa dja tau nigdar ne pokažem vö, zato ka na tistim nišče ne more pomočti. Pa cejli den mi baukše dé, če nejmam lagve volé.

Dja sam sploj rada nad lüstvom. V edno mesto, gda obed vozim, vsigdar tak pridem, ka je podne. Tisto ženej sam prajla, naj posaudu vödeja, ka jo nemo dražila podne. Ona mi je pa tak prajla: »Jaj, Mariš, tašo ne delaj, ka te nemo vedli, ka se v vesi

"Dobra smrt"

Stoj bi si leko mislo, ka se mi je malo (ali pa ranč nej malo) zmejšalo. Zdjaj gda se preblizava lejpo sprtoletje, gda se začne vse operati, živo biti, zdjaj ge od smrti pa eške gor na tau, od dobre smrti škem pisati.

Če smo se narodili, mo mogli mrejeti tü. Tau edno je gvüšno. Pa te nej vseeno, kakšo smrt strpi človek. Gvüšana sam, ka nega človeka, steri bi v svojem življenji nigdar nej mislo na svoj konec, na smrt. Nistarni se sploj dosta spravlam s tejm, nistarni pa nej. Gda je človek zdrav, veseli, leko gej, pije, dela, vreda ma svojo držinsko življenje, tomi para nega. Če si pa betežen, vse menja vüpanje maš, vse bole se bojši, sploj pa te, če te tvoji nemajo radi, če tak čütiš, ka si ti več ja nikomi nej potreben. Zakoj mi je ranč ta tema prišla na pamet? Vzrok nej drugi, liki té, ka sam v nedelo na G. Seniki bila na potrdjavanji pa sam poslušala predgo. Gospaud ešperes so od gnešnjoga človeka gučali. Prej smo vse bole takši, steri smo zgubili vüpanje, steri več ne vörjemo, ka Božja vola nas leko gor drži, ka se ne smejmo prejk dati. Ne smejmo misliti na tau, ka, če je nam tuj pa tam težko, si sami vzemamo življenje, zgubimo vüpanje. Pa kak vsebole poslušam tau predgo, vsebole mi na pameti odi nika takšo, ka prauto tauj predgi guči.

Že dugo se človeštvo (emberiség) s tejm spravlja, ka prej če je slobaudno nakakomi – takšomi stero ga ne morejo zavračiti – življenje vkraj vzeti, njega v smrt pomočti, njegvo trljenje prekiniti. Tau zovejo za eutanazijo. Eutanazija je leko aktivna ali pasivna. Aktivna je te, če komi življenje vzemajo (največkrat s pomočjo kakše injekcije) tak, ka of lejpo smrt – dobro smrt – „strpi“. Pasivna eutanazija je prej tau, gda človeka več tadala ne vračijo. Povejmo, če stoj samo z mašinami žive, mašine doj vzemajo z njega pa ta „zaspi“. Ali etak ali tak, takšo smrt si betežnik, človek sam more prositi. Dobro vejmo, ka je cirkev (egyház) prauto kaj takšomi. Sto je vören, tisti tak pravi, ka je prej človeki Baug dau življenje pa samo on ma ga leko vkraj vzema.

Nauvi cajti nauve šege prinesejo. Inda svejta je človek največkrat med svojimi, v držini „odišo“. Gnesden buma največkrat se med tjiinci „poslovijo“ lüde od toga svejta. Gnesden gestejo betegi – rak, AIDS – s strašno velikimi bolečinami. Vsakši sam od sebe zna, če ga kaj boli, ma je buma cejli svejt više. Pa smo te nej gučali od tisti, steri znajo, ka so na smrt betežni, znajo, ka je nišče njgvi nede opravlo, znajo, ka več nikomi ji nej trbej, znajo, ka so že „na pauti“, znajo, ka njim nistarni želejo smrt. Med etakšemi pogoji se dostakrat vtrgna človeška linija, potrplivost pa žau, dosta lüdi si vzema življenje. Etak je prej eutanazija itak bola človeška, človek med človeškimi pogoji „zaspi“, se rejši cejle nevole, pravijo eni.

Gestejo lüde, steri tau branijo, steri so cejlak prauto. Pa so tau nej samo verniki, tau je nej samo cirkev. Doktorje tak pravijo, ka so oni na človeško življenje prisegali pa so tau dužni čuvati do slednjoga. Takši tü gestejo, steri so po več peldaj nut pokažali, ka prej so bili takši lüde, stere so že „osaudili“ na smrt za volo smrtnoga betega pa so se za čüdo zavračili. Dosta pro pa kontra misli vküp vdari v tauj diskusiji. Sto ma istino, vsakši se mora sam odlaučiti.

Nej tak dugo se je ranč v Evropi, v Holandiji zgodilo, ka so dopüstili „lejpo smrt“.

I. Barber

Klub penzionistov na Dolenjom Seniki

V vasnicaj živeti je po ednom tali lepau zatok, ka človek nikšni mir čüti. Lüdje smo tü bola skrajek eden k drugoma. Porabske vasnice so pa eške trno lejpe tö za volo lejpe pokrajine. Malo ravnice, malo bregauv pa dolin, njive, gaušče, dober luft pa mir.

Nika od takšega sva si pripovedjala z **Erži Schreiner** na Dolenjom Seniki. Nej du go so na Dolenjom Seniki ustanovili klub za upokojence, steroga predsednica je ona.

- Erži, tebe vse na kraje poznajo. Nej si z Dolenjoga Senika, depa nistarne lejte že tü živeš.

»Ge sam na Gorenjom Seniki bila rodjena, mati so mi z Gorenjoga Senika bili. Sploj mlada sam v Varaš prišla, naša držina je v Varaša žive la. 32 lejt sam v židanoj fabriki delala kak tkalka. Oženjena sam bila, mauž mi je pred nistarnimi lejtami mrau. 1989. leta sam se spoznala z Gustijom Rackerom, od tistoga mau živem na D. Seniki pri njem.«

- Dugo lejt si živela v Monoštri. Kak si se vcuj vzela k vesi? Nej ti je falijo varaš?

»Sprvoga sploj. Ge sam sploj rada ojdla v gledališče, v kino, rada sam živela v varaši. Lejpo stanovanje sam tam mejla. Depa na gnes sam že rada na Seniki. Tüj so me lüdje lepau sprejeli, z mojim živlenskim partnerom se lepau razmejva.«

- Nej du go sam zvedla, ka sta v vesi ustanovili za penzioniste eden klub. Malo mi povej od kluba, steroga vodja si.

»V vesi je županja Elizabeta Bartók dala pobudo (kezde-

ményezte), da bi etakši klub ustanovili. Vküp je pozvala penzioniste in tisti, ki so prišli – prvič več kak 20 lüdi – so na prvoseji name vöodabrali za vodjo. Nej sam najbole rada bila, bojala sam se – pa se eške gnes bojim –

Erži Schreiner

more živeti brez pejnaz. Klub je že daubo kakše pejnaze, s sterimi si malo pomorete?

»Dobili smo od lokalne, od nemške pa slovenske samouprave pomoč. Pa beremo od članov članarino (tagdij) tü. Za začetek dojde, istina, ka rejsan samo za začetek. Tau tü morem povedati, ka so člani na tau tü kreda, če je za naša srečanja kaj potrebno dati – kakšo pecivo ali kaj drugo – pomorejo. Tak se vidi, ka že mamu edno dobro „jedro“, steri so vsakmau tam, kreda so pomagati.«

- 6. majaša sta meli edno prireditiv. Tau je že nej samo srečanje, pripovedjanje bilau, že ste malo naprejstapili pa ste kulturni dvečerak organizirali.

Gulaš se je zatok dobro pršiko

vzeti tau funkcijo. Depa obekali so mi, da do mi vsi na pomoč, etak sam se pa vzela za tau. Od tistega mau smo se že večkrat srečali, smo meli lepe dvečerke, smo si zgučavali, malo prigriznili pa spili kaj. Čütila sam vsakmau pomoč od članov pa vidim, da z veseljom pridejo na naša srečanja.«

- Praviš, ka so ti na pomoč nistarni. Znano je tau tü, da edna organizacija ne

»Tak smo mislili, ka moremo nika zvünrednoga tü napraviti. Čüla sam od tisti članov, steri so v slovenskom društvi tü člani, ka so na njigvom najslednjom srečanju iz Števanovec bili igralci, steri so nej du go ustanovili dramsko skupino pa prej slovenski igrajo. Kakoli ka so naši člani Vaugri, Slovenje, Nemci – kakša je naša ves – tej starejši gučijo vse tri gezike. Etak sam pa ranč tebe zaprosila, da mi pomoreš tau skupino k nam

pripelati, da bi tau njigvo igro mi tü leko vidli. Etak so na našo pozvanje prišli iz Števanovec pa so nam zošpilali igro „Če je glava naura...“.

Zvün toga smo zaprosili dolenjeseniške nemške pevke tü, naj nam malo pokažejo svoj program. One so tü prišle, so nam lejpi program vöodabrale pa naprej dale.

Dobro je bilau videti starejše se smejeti, se radüvati. Gučali smo od pomoči. Morem povedati, ka je nam slovenska samouprava na pomoč bila s tejm, da so Števanovčare za svoje goste vzeli. Nemška samopurava pa s tejm, da je njigve pevke na oder postavila. Samo etak smo bili mogoči te lejpi dvečerak vküp prinesiti.«

- Po kulturnom programi ste se pa naprej dobro meli. Sküjali ste dober gulaš pa je na sto prišlo eške malo piti tü za dobro volau. Mislim, kaj takšega si zdaj oprvin organizirala.

»Tak je. Tak mislim, ka küjati zatok navekša vsakši zna, depa za telko lüdi – zdaj smo za kakšni 50 küjali – je že malo bole težko. Moj Gusti trno dobro zna kaj takšoga sküjati, depa zatok zdaj ma je tü nej vseeno bilau, ka prej za telko lüdi nejma prakso. Dapa zatok se je gulaš dobro pršiko, dober žma je emo, vsakši ga je povalo. Gusti pa Anuš Grebenar sta bila küjara. Tak čütim, da se nam je pršikalo lejpi dvečerak organizirati. Če si človek malo premisli, starejši lüdje, steri smo zdaj upokojenci, smo vredni kaj takšega. Cejlo našo življenje je tak samo vsigdar sila bila.«

I. Barber

... DO MADŽARSKE

Zasedanje kuratorija

26. aprila je zasedal kuratorij Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem, ki je med drugim razdelil podpore za organiziranje otroških in manjšinskih kolonij. **Srednja šola Béla III.** je dobila za jezikovni trening svojih učencev **200 tisoč** forintov, **OŠ Istvána Széchenyija** v Monoštru za tabor za ohranjanje tradicij **124 tisoč** forintov, **Slovenska samouprava v Monoštru** za poletni jezikovni tabor **200 tisoč** forintov, **Zveza Slovencev na Madžarskem** za Poletni jezikovno šolo v Sloveniji **100 tisoč** forintov, za mednarodno likovno kolonijo v Porabju **200 tisoč** forintov, **OŠ Arany János** v Monoštru za tabor z naslovom „Za manjšine“ **200 tisoč** forintov.

Prireditve

• 11. maja se je območnega srečanja pevskih zborov v Murski Soboti udeležil tudi MePz Avgust Pavel z Gornje-ga Senika.

• 13. maja so se 10. srečanja ljudskih pevcev in godcev v Mli Nedelji udeležile ljudske pevke iz Monoštra in Števanovec ter harmonikar Laci Korpič z ženskim kvartetom.

• 16. maja je bilo v Monoštru v Slovenskem kulturno-informativnem centru tekmovanje iz slovenščine za učence porabskih osnovnih šol.

• 19. maja bo Slovensko kulturno društvo Vesna iz Križa pri Trstu priredilo zborovsko srečanje „Pesem ne pozna meja“, na katerem sodelujejo zamejski zbori iz Avstrije, Madžarske in Italije ter trboveljski zbor iz Slovenije.

• 19. in 20. maja bodo v Mosonmagyaróváru priredili nemške in slovenske dneve, na katerih bodo ob športnem in kulturnem programu odprli tudi fotorazstavo iz Porabja.

P o d a r a j

Kak je lepo tau, gda se en mladi par tak odlauči, ka se oženita. Depa pred tistim dosta dele ge, kak napriliko podaraj (po darove) ojditi. Od toga so gučali Grebenár Mártonné, po domanjom Davicina Ana z Dolenjoga Senika.

- Vi ste prva ipa na Gorenjom Seniki doma bili, kak je bilau te, gda ste vi podaraj ojditi?

„Ge sam 18 lejt stara bila, gda sam se ženila. Mojoga očó žena, Drejnina Giza so me vodili. Mi smo se varnau septembra ženili pa te je eške lejpi cajt biu, zato smo pa samo v soboto pa v nadelo leko ojdli, ka je vsakši vanej na njjav delo. Tistoga ipa so nej tak fejs davali kak zdaj. V dosta mejstaj tak bilau, ka so forint dali pa tisto so to eške po filejraj mogli vküper pobrati. Taše mejste so to bile, ka so djajce dali namesto penaz. Drejnina Giza so taša ženska bili, ka so vseposedik dobre vole bili, tak ka je fejs veselo bilau. V več mejstaj so nas dojposadili pa te tam smo mogli gesti pa piti. Pecivo so davali, küjano vino, palinčen te pa dosta vse dobroga. Tašo to bilau, ka smo nikoga nej doma najšli, tisti so te potistom tadali. Tau gvüšno, ka za prvo pomauč smo dosta vküper pobrali.“

- Vi ste to vodili nakakoga podaraj? Ste bili baba, kak pravijo?

„Ja, ge sam baba to bila. Mojo sestro Irinko sam vodila. Una se je vzimi ženila pa te dva-tri dni smo ojdli, ka več časa bilau pa vsakši doma biu. Dosta penaz smo vküper pobrali, ka zato una mejla padaškinje pa ge sam to mejla. Pa zato velka žlata to bila pa vseposedik so nas

lapau podvorili. Dobro pomnim, ka gda sam baba bila v enoj mesti, sam se dobro napila to.“

- Kak se je pa tisto zgodilo?

„Dobro znam, ka pri mojoma možej sestri, pri Doričnjekovoj Micki, kak baba sam že dobro stala. Tau najbola znajo Masarina Trejza, ka tam pri njim smo oslednjin bili pa tam že skor tak bilau, ka tadale sam več nej mogla. Tam sam te malo mogla počivati, dačas ka sam leko domau üšla. Žau, malo sam se napila, depa venak nej zatok, ka sam dosta pila, liki venak zato, ka pri vsakšoj iži so drugo dali pa mi tisto škaudilo. Tam pri Masarinov Trejzi, gda sam počivala, sam se ge tak gvüšno čutila, kak 1958. leta, gda sam se ge ženila. Te so uni pri nas küjali pa pekli, tak ka sam znala, ka sam tam na dobroj mesti. Gda sam pri Trejzi k sebi prišla pa sva s sestrov šle domau gor po dolej, te sam pa tak letelja, ka sestra komaj za meuv üšla. Doma stariške so samo gledali, ka je zdaj gé z meuv, ka sam ge prva domau prišla kak sestra. Te sam že šum v sebi mejla pa se njim nej vidlo, ka prej tau kaši špot gé. Depa ka naprej pride, naprej pride. Tau je tašo delo ge. Na drugi den sam pa tak batežna bila, ka sve več nej mogle tadale titi pa sva en den mogle vönjati. Drugo paut sam pa mojoga brata ženo, Erzikov vodila. Oprvin me je že šaula navčila, tak ka drugo paut sam več tak dosta nej pila, tak ka z Erzikov sve srečno zopjdl.“

- Te, gda ste oprvin malo več pili, te leko povejmo, ka ste vi padantna baba bili, ka ste zato pili pa snajau ste zato to povodili? Kak gé

tašoga ipa, baba več more piti kak sneja?

„Zato te baba tak zapodi, ka vseposedik nika ponüjajo, v enoj mesti tau, v drugoj tisto. Sneja neške piti. V več mejstaj so eške dvere to zaprli, ka dačas smo nej mogli tavö titi, ka smo nika nej pili. Te zatok baba snajau šanaliva, nakak pa piti more, te pa naslednje tak ge, kak baba pidjana ge. Depa tau največ gé, ka naj sneja trejna bau, babi se ne šte.“

- Tisto zato sramota gé, če se sneja napige?

„Če tak gledamo, sramota je etak pa tak, ka baba zato to ne smej tak pidjana biti, ka völeže. Depa tau itak nej tak grdau, liki če se sneja nakreše. Tü na Dolenjom Seniki samo eden den odijó, depa tašo se je že to zgodilo, ka bejdvej sta se fejs napile pa eden den so ranč nej zgotovile, ka na drugi den so tadale šle. Ge vsikdar tak pravim, ka samo tisti tak zopodi, šteri spige. Ka šteri nika ne vzeme, tisti gvüšno, ka se ne napige.“

- Pravli ste, ka so bili taše meste, ka so eške dvere to zaprli, če ste nej steli piti. Te so eške vas poštrafali to, ka ste več mogli piti zato, ka ste se sprvoga trausili, ka nete pili?

„Dje, če bi nej sto, zato bi me tak nej mogli partrucati pa nanje vzeti. Če bi človek vcuj včen biu, bi nej tak fejs škaudilo, ka vseposedik drugo pige. Dobro pomim, ka na Janezovom brejgi pri mojoj žlata so nama tak kafej šküjali, ka na mesto vode so palinko nutvladjali. No kaši kafej je te tisto biu, te se pa ne more čüdivati, če čleka zmejšajo. Te, gda pige, ne vzeme na pamet, samo gda trbej gorstaniti pa tadale titi, te je nevala.“

- Zato ste napamet vzeli, ka kafej je nej taši biu, kak če bi samo malo palinko nutčopnili?

„Vejš! Vejpa tisti tak krepek biu kak čamer! No, depa gda človek pige, te zato tak ne vzeme na pamet, liki samo potistom pride mauč. Nej zaman sam pri mojoj šogorci že vse vkraj bila, tam me te prej dobilo.“

- Vzimi venak bauške bilau podaraj ojditi, ka te ste več cajta meli langati kak vleti, nej?

„Ja, ka v zimi zato vsakši doma ge pa prva ipa so eške pri meši gospaud vöoznanili pa te so že vseposedik čakali. Gvüšno ka je bauške.“

- Te, gda ste vašo sestro vodili, je velki snejg biu?

„Tau je že davnek bilau, venak že štirideset lejt gé, ka se moja sestra ženila, depa tau gvüšno, ka je velki snejg biu. Znam, ka gda smo od Doričnjekovoj doj šli, je samo ena tir bila, kak sve müve dvej leko šle, ena za drugov. Strašno velki snejg je biu, tam, če bi ger taspadno, bi nut v snejg zleto, pa bi več ranč nej mogo gorstaniti.“

- Tašo nej bilau, ka bi pred pragom mekla dojbabili?

„Kaj pa nej! Dosta mejstaj smo maklau dobili. Gda smo že küj k dveram, šli smo že vidli, ka mekla je dojbabita bila. Tisto te trbólo gorvtrgniti. O, ge sam gorvtrgnila pa sam dosta mejstaj tak prej streje zakürila, kak ne vejm ka! Taše to bilau, ka smo nej napamet vzeli, depa te gda smo tavö šli, te smo go gorvtrgnili. Moški ali podje, steri so go dojbabili, so tam nastrgavali, ka mo zdaj delale z meklauv. Dosta mejstaj so samo tak nin küjpostavili, pa so go nej dojbabili. Tiste smo samo tak vkrajličili, depa štere so dojbabili, tiste so buma prej streje latele. Taše to bilau, ka bola visek ram biu pa mekla gor na streji ostala.“

- Meklo baba more gorvtrgniti ali pa sneja?

„Tak je gé, ka baba more gorvtrgniti, depa bejdvej morejo napamet vzeti.“

- Ka pravijo, če sneja meklo prejkstaupi, ka pomeni?

„Ja, če prej ger meklau prejkstaupijo, te tisto tau znamenüje, ka sneja fejs manjasta bau, ka se ranč ne potüli doj.“

- Sneja zato telko penaz vküper pobrala, ka si gvant leko dala zašiti pa si leko nauve črejvle küpila?

„Telko gvüšno, ka dobila. Tau je zato velka pomauč. Vaščani so tak pomagali mladim, ka so penaze pa djajce davali. Depa tau več ne pomim, ka te, gda sam sestro vodila pa so me malo zapogili, če smo ger dobili djajce ali nej. Lekar ka smo dobili, depa lekar ka sam je ge po pauti strla!“

Monika Dravec

Z » Mariško « v Ljubljano

OTROŠKI

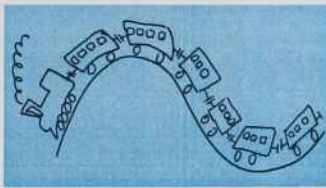
Miškecova šoula je nej bila velka, komaj za eden odelek mladšev je bilou za vsakši od osem klasov, petecov - to so tisti, ki so odili v peti klas - je pa bilou ranč štiridvajsti. Pojbov je bilou rančgli za en nogometni čapat pa so bili tak dobri pri labdi, ka so ešče šestece včasi zbili.

Vrli so pa bili te mlajši tudi ovak: ka šteč je trbelo za šoulo napraviti, peteci so vsigdar meli volau. Pa so največ na igrišči (pályu) delali, gda je trbelo atletske poti napraviti, pa staroga papera so vsigdar največ nabrali, ka ne gučimo ešče od krumčov kebrov, štere so v tisti pedeseti lejtaj prejšnjoga veka ročno pobejrali po njivaj, ka kašega šprickanja ešče nej bilo kak gnesden. Tudi gda je trbelo v gouščo iti sadit djalice pa borč, so Miškec pa njegovi sošolci največ posadili...

Tak kakši keden dni pred prvim majušom je leranca Micka svojim petecom prinesla veselo vejst: za prvi majuš do se pelali s cugom v Lublano, zatou ka so tak vrli bili cejlo leto. V Lublano! Pa šče s cugom! Pou se ji je rančnikdar s cugom šče nej pelalo, gde pa te ešče tak daleč! Tistoga časa so ešče cuge vlačile lokomotive na paro. Z Goričkoga je vsakši den fudala v svejt mala črna gorička »Mariška«, štera je komaj vlejklka tisti štiri ali pet vagonov do Sobote, dale so pa te kakšo njeno vekšo sestrouc zakapčili. Gda so pa Miškec pa njegovi šli na izlet v Lublano, je pa mogla vlejčti ešče eden vagon več.

Miškec je cejlo noč pred prvim majušom nej mogo spati. Na te svetek je večer prelej vsigdar šou k ognji na brej pri cintori - gde so se deca lovili po kmici - zdaj je pa šou lipou spat, ka bi vgojno rano na cug nej zakumdo. In prlej, liki ga je mati zbidila pa njemi gvant prinesla, je že na no-

gaj biu, pa nika ga je nej trbelo trucati, naj se muje, kak ovak. Ja pa nej je biu spakivani, pograbo je turbo z gužinov pa ranč nej poslišo, ka more malo pejnež od tistoga drobiza, ka njemi ga je ata dau, šče nazaj prinesti. Gda je ešče Mariška pri stanjovskom tuneli fučkala, je že na alomaši biu pa sta z Jančekom, šteri je biu tu že tam, že gledala, ka si vsakši za gesti pa za piti s seov nese.

No, gda je prišla tovarišica Micka, ko že vsi bili tam, eni z atom pa z mamov, eni brez, vsi so pa meli okouli šinjekov lipou zvezane rdečepionirske roube. Tovarišica njim je doj davala, kak morejo bougati pa po varaši lipou v vrsti oditi po dva po dva, paziti na svoje stvari, na cugi pa ne smejo oken odperati pa morejo lipou sejdeti na svojom mesti pa kakšo lejpo pesem spovejvati...

Komaj so se včakali, ka je Mariška potegnola z mesta, na tretjom alomaši so pa že pakivali gužino vō pa geli pa pili, ka je bilou veselje. Debeli Joška je vsem talau cukre, tovarišica je pa pravla, ka naj dosta kokte pa slatine ne pigejo, ka de njim lagvo. Po pouti so na veliko šteli alomaše, gde so se vozili, se čudivali velikim bregom tam okouli Celja, cvilili, gda je cug v tunel pelo. Puno lipou oblečeni ludi z zastavami pa rdečimi korinami so vidli, gdekoli se je cug stavo. Pot do Lublane je tak friško minoula, ka se njim ranč nej ščelo doj s cuga iti.

V Lublani so si najprle poglednoli Tromostovje. Najmenje pet ji je pravlo, ka so rep od povodnoga moža vidli v Lublanici, tistoga, šteri je Urško vkradno, kak so se v šouli včili. Šli so v Tivoli pa si tam poglednoli muzej,

eden gospoud pa ji je pokejpo pred tankom, šteri je vōni stau, tak ka so se leko cilou vlačili po njem. V ribniki so prvič v življenji vidli bejle labode (hattyú), eden pa je vsakšemi pobejro krūj z roke. Tam so prvič v življenji naleteli na lučke (jégkrém) - to je biu mlečni sladoled (fagyi) - štere so nikdar šče nej vidli pa nej probali. Šteri so meli pejneže, ka so že nej prle zapravili, so kúpivali lučke sebi pa drugim, vsakši je meu po tri v rokaj pa lizo, ka se je vse kadilo. Sladoledar je pa mogo po nouve koula lučk ito...

Vse bi bilou dobro, če te Miškec nej bi nika vido, ka je vse vkúper na glavou postavilo. V kouti parka, pri igrišči, je stau ringišpūl. Gda je Miškec pokazo na njega, so vsi gorički mlajši kak žibki na vodou, navallili na ringišpūl, tak ka tovarišica Micka ranč nej mogla do kraja poglednoti, ka vse je sousidovoj dečici kúpila v Lublani. No, ringišpūl je meu zadosta stoucov za vse i tak so se deca s punimi blekami fagyna naklali na nje. Muzika, malo pozdrava, te pa ringišpūl okouli! Lidže, šteri so se špancerali pouleg, so postanili, gda so vidli veselo deco na njem, njim zaploskali - ednouk so pa samo vsi kraj leteli. Ka je bilou?

Tovarišica Micka je glij pibejžala k ringišpūli, gda se je te redno zagno. Odprla je lampa, ka bi skričala deci, naj dōnok pazijo, ka šteri doj ne spadne - te je pa dobila porciou mlečnjoga, malo zelenkastoga pa kilologa sladoleda v obraz... Boug zna, šteri njeni vučenic je tou nesnajgo vōvrigo. Letejla je k pipi pa se friško mujla, tisti čas je pa mašin že tudi enjau, deca so se eden za ovin doj skotali pa si lampe brisali. Samo debelomi Joški je nika nej bilou. Šou si je po nouvo lučko, ka njemi je edno vōter na ringišpūli od-

neso...

Kak so deca prišli nazaj na cug pa domou, nišče nej preveč znau, na cugi so vse do Goričkoga lipou na meri bili, ka je tovarišica leko cilou malo drejmala.

Na konci so pravli, ka je bilou trnok lipou v Lublano iti s cugom. Samo Miškec je nej od tistoga mau več ni edne

lučke polizo. Mogueučē, pravi zdaj, ka je že stari, bou pomali prilika: nouvo goričko štreko so napravili, pa de moderen gozōš vozo ta doj. Samo na ringišpūl pa nikak več nede šou, tou pa nej!

Milan Zrinski

KOTIČEK

Bili smo v Budimpešti v gledališču

V aprilu se nam je ponudila priloznost, da lahko gremo v gledališče v Budimpešto. Pogovarjali sva se s prijateljico in se odločili, da greva in si ogledava gledališko predstavo.

V soboto popoldne smo krenili izpred restavracije Tromejnik. Vreme je bilo lepo, samo veter je malo pihal. Vsak se je svečano oblekel. Potovali smo z avtobusom. Večinoma so bili starejši, mladi gimnazijci smo bili le štirje. S prijateljicami smo sedele zadaj v avtobusu. Pot je bila dolga, malo me je bolela glava. Vso pot smo se pogovarjale, jedle, pele, vmes tudi spale. Ob pol sedmih smo bili že v Budimpešti. Mesto je bilo zelo lepo, že večkrat sem bila tam, zelo rada imam Budimpešto, ker je velika in v njej je mnogo lepih zgradb. Parkirali smo nedaleč od gledališča. Do gledališča smo šli pešo. Med potjo smo si ogledali izložbe in zgradbe. Prispeli smo k gledališču Katona József. Bilo je lepo. Ogledali smo si dramo z naslovom Čakajoč Godoja. Igralci so bili zelo dobri. Drama je bila zelo zanimiva, za mene je bila sicer malo abstraktna, kljub temu mi je bila všeč. Ob enajstih smo se odpravili domov. Bila je že tema, mesto je bilo zelo lepo, ker je bilo vse osvetljeno. Na poti domov smo spali na avtobusu. Ob pol treh ponoči sem prišla domov.

Imela sem lep popoldan in večer. Če bom imela še takšno možnost, gotovo da bom šla, ker sem se zelo dobro počutila.

Anita Vajda
Gimnazija Monošter

Slovensko gledališče Drama Ljubljana je letos nastopilo na Madžarskem, v Budimpešti. Tudi me, dijakinje Gimnazije Mihály Vörösmartyja, smo dobile možnost, da smo si lahko ogledale predstavo z naslovom Čakajoč Godoja.

Končno je napočil dan, ko smo se odpravili v Budimpešto. Potovali smo s posebnim avtobusom, pot je trajala štiri ure. Pot smo prekinili samo enkrat, malo smo počivali, odrasli so pili kavo, mi smo pa jedli sladoled. Ko smo prispeli v Budimpešto, smo takoj šli v gledališče. Predstava je bila v gledališču Jožef Katona. Bili smo zelo veseli, ker še nikdar nismo bili v takem velikem gledališču. Avtor drame je Samuel Beckett. Zgodba je bila za nas precej težka. Igralci so pa bili zelo dobri.

Zvečer ob enajstih smo se odpravili proti domu. Pogled iz avtobusa je bil čudovit. Videli smo budimski grad. Po poti smo skoraj ves čas spali, upokojencem pa pot ni bila dolgočasna, peli so slovenske pesmi.

V nedeljo zjutraj ob treh smo bili v Monoštru. Mislim, da se lahko v imenu dijakinj zahvalim, da smo dobili to možnost.

Reka Hírnök
Gimnazija Monošter

KAUT

Den mater(ne rejči) v Sombotelu

Veseli začetek, žalosten konec

Slovensko društvo v Sombotelu med svojimi programi vsako leto posvati Den mater – Den materne rejči to. Petoga maja so se s tē svoje navade tō nej spozabili.

Sombotelčani iz Porabja so si najprva poglednili razstavo risb *Marije Kozar*, štera je govorila tō o svoji malariji, sploj o tistaj, na šteraj so matere tō gor in so nikak povezane z našim

maternim gezikom tō. Med drugim je tau pravila: „Gnes svetimo matere, materno rejč. Od ilustracij in pesmi, štere tū vidite, je skor v vsakoj guč o ženski, v ništernaj pa o materi tō. Najstarejša je srednjeveška pesem - Edna ptica priletleja. V pesmi je Blajžena Divica Marija pod križom stala, jako tužno žalostna. Rovačka rejč „tužno“ pomeni, ka žalostno. Tistoga ipa smo Slovenci in Hrvatke eške gnako gučali, šteri se zove panonski slovenski jezik. Marija je v pesmi nupokazana kak mati. Lanjsko leto sem se ženo, spejva pojep. Žena, deteta mati, je mrla, gda je dejte rodila. Te se pa čūda zgodila, dejte je Marija nadojila, Jezoš ga je zibo sam. V pesmi o mačiji je dekličini tō mamica mrla, mačija gē ne dā gesti, piti. Dejtece je z iglicov kopalo grob, ka bi prišlo do mamice. Dvanajst deklin se je kaupat šlau, ali ladja se je spreobrnila. Matere se djaučejo za zatoplenimi čerami. V pesmi Sem biu na vesi pri svojoj lūbici, mati pa čī, pa fant vkūper držijo. Fanti ške do mamce priti, naj ga očeti ne zataūžijo. Pravo sem ti dostakrat, ne oženi se - ti si se oženi, si premočno

žalostna, jaz pa ledičen veseu. S tem se potolaži pojep, šteroga je lūbica tanjala..

vici: o svoji materi, pa kak je pravo, „moja mati je super“. V super cajtaj, super reči! Nej baja, glavno, ka se s supermodernami rečami tō leko pokaže najveška lūbezen na svejti: lūbezen do rodne matere.

Na konci so podje in moški vsakši ženski-materi en lej-pi radeči klinčec dali za spomin na materni den. Možej *Šiničine Margite* iz Tormásligeta smo dva klinčeca dali, aj domau nasėjo: eno za ženo, šteri so nej mogli priti, ka so na prauški bili, drugo pa za *Makos Istvánne* ali *Tinikinoga Micina*, šteri so pa eške bole nej mogli priti, ka so fejest-fejest batežni bili.

Ne vejim, če so eške dobili zadnji spomin od sombotelskoga društva ali nej, depa Baug jim daj več sreče na drugom svejti, kak so meli na etom. Strašno dosta so mogli tarpeti, prva kak so mrlī. Pa kak so se veselili svojim osam vnūkom in vnūikam, sploj dvej

V drugom tali kulturnoga programa je gorstaupio *Dušan Mukič*, šteri je na kitaro igro slovenske pesmi. Kak je pravo, njema se žalostne pesmi bole vidijo kak vesele. Un prej istino dā velkomi ruskomi pisateli Tolstoji, ka so vse srečne držine gnako srečne, od vsej nesrečni familij pa vsakša more nut zopoditi svojo trnjavo paut, vsakša je ovak tragična. Po Dušani je vsakša žalostna pesem tō malo ovak žalostna, zato so ma po vauli. Vej nej ka bi na materni den sombotelske matere preveč žalostne gratale, vsakša druga melodija je zato vesela ali hejčna bila.

Jānoš Čardi je zrecitiro eno moderno slovensko pesem o mataraj, po pra-

malan, leto pa pau staram devojkan, štere bi nji tō fejest potrebūvale, ka so se prej skor slejpe narodile...

Dje, žitek je nej parvičen, in moremo vōrvati, ka druge mogaučnosti nemamo, ka je Baug parvičen in ka un rejsan zna, ka dela.

Tinikinoga Micina, stari so bili samo 63 lejt, zavolo betega so samo kratek cajt bili članica Slovenskoga društva, so pokapali 10. majuša na cintori v Tormásligeti.

Naj počivajo vu meri, in naj nedo čamerni, če je naša rauza na materni den gerkesnau prišla. Prišla pa je iz srca, tau uni tam vrkaj že vendrak tak tō morejo znati.

Francek Mukič

Vabilo

Zveza Slovencev na Madžarskem ter
Lokalna in slovenska samouprava v Andovcih
vas vljudno vabita na prireditve

PORABSKEGA DNEVA,

ki bo v soboto, 26. maja v Andovcih.

Program:

11.00 Slovenska maša na prostem

Sodeluje pevski zbor Avgust Pavel

13.30 Srečanje folklornih skupin

Sodelujejo: FS Gornji Senik, Sakalovci, Moščanci, OŠ Gornji Senik in folklorna skupina Anice Černejve iz Makol.

16.00 Vaške igre

Sodelujejo ekipe iz Andovcev, Števanovcev, Verice, Dolencev in Budincev.

20.00 Veselica

Mejni prehod Andovci-Būdinci-Dolenci bo odprt od 10. do 20. ure.

Sveta birma

Pá je bila pri nas birma, kak mi pravimo, férmanje. Teško smo čakali, da naša deca, vnuki, pravnuki pridejo k sveti birmi.

Te den je na Gorenjom Seniki vsigdar velki svetek bio. Gospaud pūšpek so prišli in tūdi množica dūhovnikov. Tisti može, ki so za red bili postavljeni, so čakali na cesti pa na tōrmi, ka jim bodo glas dali, gda morejo z vsejmi zvonovi zvoniti, gda se bo pripelo posebni auto z gospaudom pūšpekem.

Firmanci so je lepo pozdravili z domačim župnikom vret. Gda so se preoblekli v farofi, so birmanci in dūhovniki gospauda pūšpeka sprevodili v cerkev, gde so jim zaspejali: »Isten hozta hīv nyájá-hoz«.

Gnes se s tem ne moremo povaliti. Žalostno, da de naša deca samo na sliki leko gledala, kakšen je pūšpek. Ka bi med nas prišli, mi te sreče nemamo. Ne vem, ka gda in gde smo zagrešili, ka smo zapūščena Evina deca gratali. Vem pa to, ka je naša deca nika nej kriva. Njim bi bilo lepše, če bi od samega pūšpeka leko gorivzeli svestvo potrdjenjē, sv. firmo.

Ka se mene tiče, so veliki prepošt, Imre Tibola tō lejpi firmanski obred (szertartás), predgo in sveto mešo meli, dapa oni so samo poslanec pa

nej pūšpek. Firmance so g. župnik Bence lepo pripravili.

Ne vem, zakoj se ne da tak organizirati kak na primer v sosedni Sloveniji, v Lendavi, kama rada volē idejo naš pūšpek g. Konkoly, ki birmajo madžarske mlajše, mariborski pūšpek pa slovenske. Žalostno je, ka kakšokoli vabilo imamo do našoga pūšpeka, vsigdar se lepo vōzgučijo, da ne morejo priditi k nam. Ali smo mi nej verniki sombotelske pūšpekije? Vse to nas tišči pri srci.

Vera Gašpar

Porabje

**ČASOPIS
SLOVENCEV NA
MADŽARSKEM**

Izhaja vsak drugi četrtrek
Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič

Naslov uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1,
p.p. 77,
tel.: 94/380-767
e-mail:
porabje@mail.datanet.hu
ISSN 1218-7062.

Tisk:
SOLIDARNOST D.D.
Arhitekta Novaka 4
9000 Murska Sobota
Slovenija

Časopis izhaja z denarno pomočjo Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem.